

SANSÜRLENEN HZ. MEVLÂNA kaddesellâhü sırrahu'l azîz

“Şeb-i Arus törenlerinde her yıl yaklaşık 1 saat süren protokol konuşmaları ilk kez iptal edilen, Konya Valiliği öncülüğünde her yıl düzenlenen ve 7 Aralıkta başlayan '**Hz. Mevlâna Celâleddîn Rumî kaddesellâhü sırrahu'l azîzin 739'uncu Vuslat Yıldönümü Uluslararası Anma**' programı bugün '**Şeb-i Arus**' töreniyle sona erdi.”

17 Aralık 2012 pazartesi günü halkın ruhuna ilaç olacak önemli bir husus olan Hz. Mevlana ve Şeb-i Arus etkinlikleri yerel kanalların birkaçı dışında TV'in önemli kanalları tarafından yokmuş sadetine müteveccihen görünmezden gelinerek türlü biçimlerde dahi ele alınmadı.

Mütefekkir geçinen “**medya kuşları**”mız var ya, onlar dahi Hz. Mevlâna'yı konuşmaya değerli bulamadılar. Birde işin garibi odur ki, 21 Aralık'ta kıyamet kopacak zırvalarına kilitlenerek milletin değerli vaktini çaldılar. Haberleri yok, bence o üç beş kafadarın kıyameti kopmuştu. Onlar ki, Hz. Mevlana'yı zarurî bir gündem vesilesi kılarak, öğüt verecek güzel insanları dahi konuk etmeye tenezzül etmediler.

Bu vahim durumdan anlaşılan o dur ki, millî değerlerini kaybetmiş bu sevimsiz medya kuşları toplumun ihtiyacı olan Hz. Mevlana'yı unutturmak istiyorlarsa da, diğerleri gibi kendilerini unutturacaklar.

Allah Teâlâ dostlarını tanımayı ve tanıtmayı ret edenler, hakkında olumlu düşünemeyiz. Onların bu durumlarını da kaderî vechedeki sıkıntıların çokluğuna işaret sayarız.

Bu sene ilk defa Şeb-i Arus törenlerinde her yıl yaklaşık 1 saat süren protokol konuşmaları iptal edilince de, medya TV de Hz. Mevlana'yı haber programlarında bile saniyelerle hesaplanacak zamanlara hapsedtiler. Biz bunu bir işaret sayarak diyoruz ki, bu manevi çöşkünün gelecek senesi hakkında, devlet ve vüzera bir daha etkinliklere teşrif buyurmayacaklar.. Yani gelecek sene Şeb-i Arus'un, yerel bir etkinlik statüsüne doğru gidişinin sinyali bugünden tevdi edildiğini söylemek gerekir.

Eyvâh halimize ki, dinî ve millî etkinlikler eriyen mum gibi yok olup gitmektedir. Unutulmamalıdır “edeple gelen izzetle gider”. Hz. Mevlana kaddesellâhü sırrahu'l azizin türbe girişinde yazılanı unutmamak gerekir.

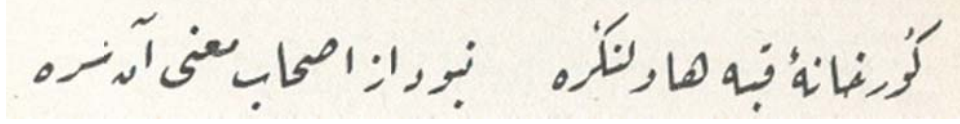
**“Kâbetü'l-uşşak başed in mekâm
Her ki nakıs amed inca şud tamam.”**

(Âşıkların kabesi oldu bu makam, her kim ki noksan geldi oldu tamam.)

Hz. Mevlâna Celâleddin Rumî kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendimizden milletimiz adına özür diliyoruz.
İhramcızâde İsmail Hakkı

Hız. Mevlana gelince Babası ayağı kalktı mı?

mevlananın babasının mezarı mevlananın babasının ayaktaki mezarı mevlana hz kabri Mevlânâ'nın babası Sultanü'l-Ülema Bahaeddin Veled 12 Ocak 1231 tarihinde Hakk'a yürüdü. Sağlığında **"Benim ve benim çocuklarımla ve onların evlat ve ahfadının mezarları burada olacaktır."**¹ sözleri üzerine o günlerde Sultanların gül bahçesi olan bugünkü yerine defnedildi. Mesnevîsinde;

"MEZARIN ÜSTÜNE TÜRBE YAPMAK, KUBBE KURMAK, YÜCE DUVARLAR ÖRMEK, MANA ERLERİNCE MAKBUL BİRŞEY DEĞİLDİR."²

Diyen Mevlânâ, babasının mezarı üzerine türbe yapmak isteyen dostlarının isteklerine **"gök kubbeden iyi türbe mi olur?"** gerekçesiyle karşı çıktı, türbe yapımına müsaade etmedi. Halen Mevlânâ'nın babası Bahaeddin Veled'in kabri üzerinde Horasan çamurundan 78 cm. eninde, 2.36 cm. boyunda ve 86 cm. yüksekliğinde mermer kitabeli bir sanduka vardır. Kitabenin Türkçesi şöyledir; **"Tanrı bakidir. Burası, ulumuz, efendimiz, şeriat sadrı, hikmet kaynağı, sünneti diriltlen, bid"atı kökünden söküp atan, kendisine uyulan, Rabbe mensub âlim ve âmil, bilginler padişahı, doğunun, batının müftüsü, şeriatın ve dinin Bahâ"sı, İslâmın ve Müslümanların şeyhi Belhî Ahmet oğlu Hüseyin oğlu Muhammed'in yattığı topraktır. Tanrı ondan da razı olsun, geçmişlerinden de. Altıyüz yirmisekiz yılı rebüilâhırının onsekizinci Cuma günü kuşluk çağında göçtü."**³

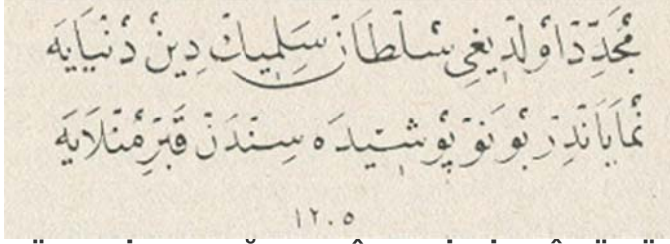
Aradan yıllar geçer. Bu defa da 17 Aralık 1273 tarihinde Mevlânâ sevdiğine kavuşur. Muhteşem cenaze töreninden sonra, bugünkü türbesinin bulunduğu yere, babası Bahaeddin Veled'in mezarının baş tarafına defn edilir.

Mevlânâ'nın Hakka yürüyüşünden sonra, onu sevenlerden Alemeddin Kayser, Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'e müracat ederek **"Mevlânâ'nın üzerine bir türbe yaptırmak istediğini, bu is için otuz bin dirhem ayırdığını"** söyler. Sultan Veled babasının mezarı üzerine türbe yapımına karşı çıkmaz. Bu fikir 2. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kızı ve Müineddin Pervane'nin karısı Gürcü Hatun tarafından da desteklenir. Kendisi de 80 bin dirhem verir, ayrıca Kayseri malından da 50 bin dirhem tahsis eder. Mimar Tebrizli Bedreddin'in denetiminde türbe kısa zamanda tamamlanır.⁴ (Resim: 1-2) Yine aynı tarihlerde Selim oğlu Abdülvahid ve Konya'lı Genak oğlu Hümeddin Muhammed tarafından bir ahşap sanduka yapılır. Sanduka üzerinde ustaların adlarının yanında, Kur"ân-ı Kerîm'den ayetlere, Mesnevî ve Divan-ı Kebîr'den özellikle ölüm ve ahiret temalarını işleyen seçme beyitlere yer verilir. Selçuklu ahşap işçiliğinin emsalsiz numunelerinden olan sanduka, ceviz ağacından yapılmış olup, normal sanduka ölçülerine nazaran oldukça büyüktür. Sanduka 2.91 cm. uzunluğunda, 1.15 cm. eninde, baş tarafta yükseklik 2.65 m. ayak tarafında ise 2.13 m.dir⁵ (Resim 3-4). Konu ile ilgili 3, kişi, Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'dir. Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled de 11 Kasım 1312 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuştu. Sultan Veled'de, Mevlânâ'nın hemen yanına, sağ tarafına (güney) defn edildi.⁶

Sultan Veled'in Mevlânâ'nın hemen yanına defnedilmesinden sonra, Mevlânâ için yapılmış tek bönbeli (tek kişilik) yüksek sandukanın altında iki mezar yer almıştır. Başka bir deyişle iki mezarın üzerinde, tek kişilik bir sanduka bulunmaya başlamıştır. Her halde bu durum sıkıntı vermiş olmalı ki, Kanuni Sultan Süleyman gök mermerden yeni bir sanduka yaptırmıştır (Resim: 5-6-7-8). Eni 310, boyu 380 ve yüksekliği 89 cm. olan bu sandukada kitabe yoktur. Kitabe özellikle konulmamış olmalıdır. Bu yeni sandukaya eğer kitabe konulacaksa, üç adet kitabe birden konulmalıydı. Birinci kitabede Mevlânâ'nın, ikinci kitabede Sultan Veled'in ölüm tarihleri, üçüncü kitabede ise sandukanın yapım tarihi olmalıydı. Bir sanduka üzerinde üç kitabenin fazla olacağı görüşüyle olsa gerek, yeni yapılan mermer sandukaya hiç kitabe konulmamıştır. Mevlânâ ve Sultan Veled'in ölüm tarihlerini günleriyle bildiğimize göre, sandukaya kitabenin konulmayışı bizim yalnızca mermer sandukanın tam yapılış tarihini öğrenmemizi engellemiştir.

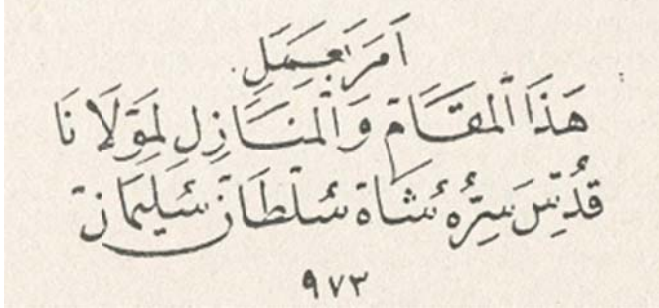
Ancak Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından çıkartılmakta olan **"Etnoğrafya Dergisi"** için hazırladığımız **"Padişah III. Selim'in Mevlânâ'nın Türbesi için yaptırdığı Pûşide"** (*) adlı makalemizi hazırlarken, bu tarihi tesbit ettiğimizi zannediyoruz. III.Selim'in Mevlânâ'nın Türbesine hediye ettiği Pûşide halen, Mevlânâ Müzesi 658 envanter no'da kayıtlıdır. (Resim 9-10). Pûşide 107*160cm. ebadında olup yeşil renkli atlas kumaş üzerine Sarma ve

Maraş İşi Teknikleri ile ve gümüş sim ile işlenmiştir. Pûşidenin üzerinde iki kayıt vardır. Birinci kayıt III. Selim'in bu Pûşideyi Mevlânâ'nın Türbesine hediye etmesi münasebetiyle Şair Şeyh Galib'in yazdığı 7 bendlik Terci-i Bend'in7 nakarat beytini ve H. 1205 (M.1790) tarihini ihtiva ediyor. (Resim: 11).

**MÜCEDDİD OLDUĞI SULTÂN SELİM'İN DÎN Ü DÜNYÂYA
NÜMÂYÂNDIR BU NEV-PÛŞİDESİNDEN KABR-İ MUNLÂYA**
"Sultan Selim'in hem dini hem dünyayı yenileyen bir padişah olduğu,
Mevlânâ'nın kabrine hediye ettiği bu yeni örtüden de bellidir."

İkinci kayıt ise Kanunî Sultan Süleyman'a ait ve H. 973 (M.1565) tarihini ihtiva ediyor. (Resim: 12)

**EMARA BÎ-'AMELÎ
HÂZA'L-MAKÂM VA'L-MENÂZİLÎ LÎ-MEVLÂNÂ
KUDDİSE SIRRIHÛ ŞÂH SULTÂN SÜLEYMÂN
973**

**"Allah onun sırrını mukaddes eylesin! Şah Sultan Süleyman
Mevlânâ'nın bu makamını ve menzillerinin yapımını emretti."
H. 973 M.1565**

Kanunî ile III. Selim arasında 200 yıldan fazla zaman aralığı vardır. Öyle ise nasıl oluyorda, III. Selim, Kanunî'nin 973 tarihini hediye ettiği Pûşidenin üzerine yazdırıyor. Mevlânâ Müzesi'nin ilk Müdürü M. Yusuf AKYURT yazdığı rehberde8 Kanunî'nin bu kaydına işaret ederek **"Semahane ve Mescidi şerifin Kanunî tarafından inşa olunduğu bu vesikadan anlaşılıyor."** diyor.

Şahabettin UZLUK ise eserinde9 **"Binaenaleyh Y. AKYURT'un semahane ve mescit hakkında kitabe olarak aldığı üç satırlık Arapça ibare, mimarî bir gövdede mevcut olan kitabe değildir. Belki 973 de hediye edilmiş bir örtü üzerinde bulunan sırmadan yazılan şiirin ikinci kıtası idi. O halde kitabenin yapı ile kat'î suretle alakası yoktur"** diyor. Bizde Şahabettin UZLUK ile aynı görüşteyiz. Zira bir binanın kendisinin de, ilavesinin de kitabeleri, binanın kendi üzerinde olur. Hem Pûşide ile Semahane ve Mescit bölümlerinin ne gibi bir ilgisi vardır ki, bu bölümlerin kitabeleri Pûşidenin üzerine yazılsın. Ancak bu kayıt, bir başka örtüden de buraya nakledilmiş olamaz. Çünkü Pûşideye söyle bir göz atmak bile, bu iki kaydın aynı tarihte, aynı malzeme ile, aynı ustanın elinden çıktığını anlamak için kâfidir. Öyle ise bu kaydın, bu Pûşidenin üzerine yazılma sebebi nedir? Kayıt üzerinde yazılan **"Makam ve Menazil"** kelimelerinde kastedilen yerler neresidir? Kanunî'nin kaydına geçen **"Makam ve Menazil"** kelimelerinin manası bellidir.10 Durak ve konak yerlerinden kasıt, son durulacak yer, yani mezar olmalıdır. Kanunî'nin yaptırdığı mezar da bizim düşüncemize göre şu andaki mermer sandukadır. Yapılış tarihi H. 973 (M.1565) dir. Padişah III. Selim, mermer sandukanın Kanunî tarafından 973 H. yılında yaptırıldığını biliyordu. Bu kaydı Mevlânâ'nın Türbesi için yaptırdığı Pûşidenin üzerine koydurdu. Böylece **"Dedem Kanunî"**

mermer sandukayı H. 973 (M.1565) yılında yaptırdı, ben de H. 1205 (M.1790) yılında örtüsünü yaptıırıyorum" demek istemiş olmalıdır. Görüldüğü gibi Mevlânâ'nın ölümünde, Sultanü'l-Ülema Bahaeddin Veled'in mezarı üzerinde bahsettiğimiz yüksek ahşap sanduka yoktur ki, ayağa kalkmış olsun. Kaldıki böyle bir maddi kalkış da söz konusu olamaz.

Kaynaklar

- [1] Ahmet Eflakî, Ariflerin Menkıbeleri, (Çev. Tahsin Yazıcı) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1989, Cilt, 1, sah.54
- [2] Mevlânâ Mesnevi, cilt. 3, sah, 13, Beyit 130.
- [3] Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlânâ Celâleddin, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1989, sah. 37.
- [4] Ahmet Eflakî, Ariflerin Menkıbeleri, (Çev. Tahsin Yazıcı) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1989, Cilt, 1, sah. 151-153
- [5] Mehmet Önder, Mevlâna Müzesi şaheserlerinden Mevlâna'nın sandukası, Ülkü Basımevi, Konya 1958
- [6] Abdülbaki Gölpınarlı Mevlâna"dan sonra Mevlevilik, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1953, Sah. 43